

Onderwerpen uit de Westzaanse geschiedenis

door WILLEM TIP/deel 43
beeld: Digitale Beeldbank

De georganiseerde sportbeoefening

De Westzaanse sportverenigingen waren in overgrote meerderheid algemeen. Jahn, de oudste nog bestaande gymnastiekvereniging, zag het licht in 1883. De leden oefenden aanvankelijk twee avonden per week in het intussen verlaten schoolgebouw bij de Grote Kerk. Dat gebouw was beschikbaar gekomen na de stichting van de nieuwe Noorderschool. Een oefenveld voor buitensport kwam later beschikbaar (1908). Men kocht daarvoor een deel van het 'Bosje van Barthel', aan de Krabbelbuurt. De bomen kaptten de leden zelf. Het bosje was in 1831 gesticht door de fabrikant Avis als een 'aanleg tot vermaak', met een volière, een vijver en een 'broeierij' (kas). Ook plantte hij allerlei bijzondere bomen en vruchtbomen. De totale oppervlakte van de lusthof, die ook nog een herenhuis aan de weg omvatte, bedroeg ongeveer driekwart hectare. Na het overlijden van de stichter ging de 'aanleg tot vermaak' gaandeweg achteruit. In het herenhuis kwam een drukkerij. Nadat Jahn er zijn sportveld had ingericht werd het overige deel van bosje verkaveld voor woningbouw. In de late jaren dertig was het terrein langs de J.J. Allanstraat volledig bebouwd. Het sportveld zou in de laatste jaren voor de eeuwwisseling (1996) uiteindelijk ook plaatsmaken voor nieuwe woningen.

Gymnastiekvereniging Jahn, opgericht in 1883.

Naast Jahn bestonden er rond en vlak na de eeuwwisseling nog kortere of langere tijd andere gymnastiekverenigingen, zoals de damesgymnastiekvereniging DEVO in Westzaan-Noord (1899) en de gymnastiekvereniging 't Hoen in Westzaan-Zuid (1904 tot jaren dertig). Na de Tweede Wereldoorlog zou nog verschijnen de gymnastiekvereniging ODI (protestants, jaren 50). De korfbalvereniging RODA werd opgericht in 1918. De eerste jaren speelde Roda op het Jahn-terrein achter de Krabbelbuurt, na de Tweede Wereldoorlog op een terrein achter de Raadhuisstraat. Sinds de jaren 50 beschikt de vereniging over een eigen terrein achter de Kerkbuurt.

Baanwedstrijd bij ijsclub Lambert Melisz.

De legendarische held Lambert Melisz, die ooit met zijn moeder zou zijn gevlucht voor het Spaanse geweld, leende zijn naam in 1907 aan een nieuwe ijsclub in Westzaan-Zuid. Eveneens in het zuiden van het dorp kreeg Voetbalvereniging Westzaan (1921) zijn huisvesting. Vanaf 1980 zou VVV Westzaan hier beschikken over twee sportvelden. Een derde vereniging die jarenlang (1933-1987) in Westzaan-Zuid onderdak zou vinden was zwemvereniging De Kroosduikers. De geschiedenis van deze vereniging was nauw verbonden met die van het Westzaanse zwembad. In 1925 opende dit zwembad zijn poorten. De beide houthandelaren Rot en

Korfbalwedstrijd van Roda.

Couwenhoven waren achter de stichting de drijvende krachten. Een groot deel van het hout voor het bad werd zelfs door Rot geschonken. Grenzend aan het Noordzeekanaal, in het zijkanaal dat leidde naar de Westzanersluis, vond men een geschikte bouwplaats. Het bad kreeg twee kleine instructiebaden en een groot vijftigmeterbad. Voor stilstaand water hoefde men niet te vrezen. De langs varende zeeschepen zorgden geregeld voor een enorme zuiging, waarbij het water het bad met kracht verliet en met dezelfde kracht weer binnenstroomde.

Zwembad in een zijkanaal van het Noordzeekanaal.

Tot 1965 zou de open verbinding met het brakke Noordzeekanaalwater blijven bestaan. Daarna bleek dit water niet meer betrouwbaar en kwam er een damwand. Begin jaren zeventig volgden nog een waterzuiveringsinstallatie, een warmwatervoorziening en nieuwe lichtmasten. De hele opzet van het bad bleek echter verouderd. Moderne zwembaden boden meer gelegenheid voor recreatie. In 1986 viel uiteindelijk voor het zestig jaar oude bad het doek. De Kroosduikers vonden onderdak bij de nieuw gevormde vereniging Alliance, die later (2013) zou opgaan in zwemvereniging De Zaan. Zoals de Westzaanse houtfabrikanten bijdroegen tot de stichting van het zwembad in Westzaan-Zuid, zo hielp de fabrikant Molenaar in Westzaan-Noord bij de bouw van een kleedhuisje aan de Nauernasche Vaart, vlakbij de nieuwe brug in de weg naar Beverwijk (1931). Dit gebouwtje, nog vernieuwd na de Tweede wereldoorlog, bleef tot de jaren 60 beschikbaar voor de leden van de zwemvereniging TOP (Tot Ons Plezier). In het TOP-bestuur zaten ook in de latere jaren nog verschillende Westzaanse industriëlen. Ze beoordeelden onder andere wie er van de kleine vereniging lid konden worden. In hotel De Prins herinnerde nog lang het 'TOP-zaaltje' aan dit gestreng en deftige gezelschap.

Verkleedhok aan de Nauernaschevaart.